

Tomo Kadilnik

Slovenjenje imen pasem psov na primeru: »Chesapeake Bay Retriever« – »prinašalec zaliva Chesapeake«

Spomnim se, kako sem pred leti na sprehodu s psom ob Savinji srečal nekdanjo učenko tudi s psom in jo ogovoril: »Glej, glej, to je pa Lhasa apso!« (Ime sem izgovoril po slovensko brez h-ja.)« Pa me je takoj nekoliko užaljeno popravila in povezala svojo varianto imena iste pasme. Komaj sem odprl usta in hotel dodati, da morda v Tibetu tako rečejo tej pasmi, je gospodična odločno še enkrat ponovila svojo varianto, rekoč, da se tako imenuje. Čeprav sem bil tudi sam čustveno navezan na Tibet, ker sem bil dvakrat čisto blizu te dežele, pa nas Kitajci niso spustili naprej, sem raje spremenil temo pogovora in se tako izognil črnim pogledom ponosne lastnice samca pasme *Lhasa apso*.

V zadnjih desetletjih se v Sloveniji na sprehajališčih in razstavah pojavljajo pasme psov, ki jih v preteklosti pri nas še nismo videli. To je verjetno posledica vedno boljših komunikacijskih in transportnih možnosti, da si lahko posamezniki kupijo predstavnika redkejšje pasme, ne smemo pa zanemariti registracije novih pasem pri FCI. S fizično prisotnostjo predstavnikov redkejših pasem in s pogostejšim izdajanjem novih, vedno bolj izpopolnjenih priročnikov in enciklopedij na temo »pasme psov« in druge kinološke literature, se pojavlja tudi potreba po poimenovanju teh pasem. Pri zelo pogostih pasmah kot so *nemški ovčar*, *zlati prinašalec* ali *labradorec* ne bi pri imenih za pasme niti trznili z očesom, ker so le-ta že trdno zasidrana v slovenskem besedišču. V vmesno skupino uvrščamo slovenska imena, ki so nam zaradi različnih dejavnikov bližje: enostavnost slovenjenja tujega imena (škotski ovčar), bližina dežele (bernski planšar), boljše poznavanje jezika dežele, od koder pasma prihaja (novofundlandec).

Tretjo skupino tvorijo imena, ki se v slovenskem jezikovnem prostoru še niso dovolj ustalila. Razloge lahko iščemo v redkosti, težavnosti slovenjenja ali novosti. Med slednje gotovo spada angleško ime »Chesapeake Bay Retriever« in njegova slovenska ustreznica, ki jo predlagamo »prinašalec zaliva Chesapeake«. Ker ima angleška ustreznica pred samostalnikom *Retriever* dva samostalnika v pridevniški funkciji *Chesapeake* in *Bay*, je za običajno spremembo samostalnika v pridevnik neprimerna (npr. škotski ovčar, nemški ovčar). Spremembe ki smo jih zasledili

navajamo kronološko. *Vodnik od A do Ž* (Hegewald-Kawich 2011: str. 70), ki se precej natančno loteva te problematike, pušča ime še kar v obliki: *Chesapeake bay retriever* in dodaja še varianto *ameriški prinašalec*. Omenjeni priročnik nekoliko zavaja občinstvo, ker stojijo vsa slovenska imena pasem na začetku stavka oz. v naslovu in jih zato vedno piše z veliko začetnico. Tako morajo bralci sami ugotoviti, katera imena se pišejo z malo začetnico (npr. labradorec) in katera z veliko, ker se začenjajo s krajevnim lastnim imenom (npr. Lhasa apso). Naslednja varianta, ki jo uvaja Slovenski klub retrieverjev in jo domnevno povzemajo drugi avtorji je *chesapeake bay prinašalec*. Varianta sloveni angleško ime na angleški način, kar je za slovensko oblikoslovje neustrezno. Spomnimo se na nekaj takšnih anglikanizmov: *šport klub* namesto ustreznega *športni klub*, *kajak klub* namesto *kajakaški klub*, *rock festival* namesto *rokovski festival*. V govoru smo zasledili še različico čezapiški prinašalec, ki pa iz svojega imena izpušča podatek, da gre za področje ob zalivu Chesapeake. Manjko slednje različice je tudi, da je geografsko lastno ime *Chesapeake Bay* relativno malo poznano v slovenskem govornem prostoru in bi opuščanje izvirnega pisanja delovalo nerazumljivo.

Dovolimo si še krajši geografski diskurz. Zaliv Chesapeake se zajeda v vzhodno obalo ZDA v zvezni državi Maryland, meji pa še na Virginijo. Vanj se iz celine izlivata večja rečna tokova Susquehanna in Potomac. Ob zalivu leži vele mesto Baltimore, malo bolj v notranjosti pa glavno mesto ZDA Washington D. C. in glavno mesto Marylanda Annapolis.

Zaradi podatkov, ki jih nosi izvirno ime pasme, je poznavanje jezika, geografskih in drugih dejavnikov, ki vplivajo na tvorbo imena zelo potrebno. Na primer, pri imenu pasme Lhasa apso lahko brez poznavanja jezika, zgodovine in drugih dejavnikov laično ugibamo, da je prva beseda v terminu ime tibetanske prestolnice, pri drugi besedi pa se nam že zaustavi. Enako se je verjetno pripetilo ljudem, ki so v preteklosti oblikovali in uvajali slovensko ustreznico.

Hitra semantična analiza slovenskih ustreznice za pasme psov odkriva, da prvo mesto zaseda največkrat pridevnik, ki označuje krajevno poreklo pasme (npr. afganistanski hrt, airedalski terier) ali telesno značilnost pasme (npr. gladkodlaki prinašalec, kodrasti prinašalec). Drugo mesto v terminu zaseda samostalnik ki poimenuje funkcijo pasme (npr. vsi prejšnji primeri, kraški ovčar). Ostale slovenske ustreznice, ki jih navaja omenjeni priročnik, so bolj ali manj posrečene enobesedne (npr. *petelinar*, *suluki*), dvobesedne (npr. *shiba inu*, *shar pei*) in večbesedne tvorjenke (*pes sv.*

Huberta; Nova Scotia duck tolling retriever v priročniku, nato *novoškotski prinašalec* pri Slovenskem klubu retrieverjev).

Ob vstopu novega strokovnega termina v slovenski jezik na področju kinologije, ima ta običajno kar izvorno obliko – najpogosteje v angleškem jeziku. Zaradi težav z rabo takšnega termina in tudi drugih razlogov (npr. narodna zavednost, trend po slovenjenju terminov), začenjajo nastajati slovenske ustreznice, ki so lahko vzporedno v rabi tudi dlje časa. Pri uvajanju primerne ustreznice v slovenski jezik igrajo pomembno vlogo strokovne ustanove (Kinološka zveza, področne strokovne revije, društva), ki so z rabo določene variante termina referenca za laične uporabnike – pisce poljudnih člankov, prevajalce, laične govorce, zato morajo biti te ustanove pri rabi strokovnega jezika še posebej previdne.

Viri:

Fogle, Bruce. 1997. *Enciklopedija psov*. Ljubljana: Slovenska knjiga.

Hegewald-Kawich, Horst. 2011. *Pasme psov od A do Ž*. Pevajalka: Alenka Benedik.

Urednik: Matic Lombar. Olševek: Narava.